

פרישת הנשיא

צעד אחד יותר מדי

היבטים רבים בפסיקתו של הנשיא גרוניס בתחום המשפט החוקתי מבטאים את צמצום קשת המקרים שבהם מוכרת פגיעה בזכויות אדם ומוחלת ביקורת שיפוטית. הגישה המצמצמת הייתה צעד בכיוון הנכון אם הייתה מלווה בהרחבת היקף ההגנה על זכויות

ברק מדינה

שתכלית ההגנה על זכויות חוקתיות היא בעיקרה לתקן כשלים בהליך הפוליטי, ולא דווקא לאכוף על הכנסת לכבד אינטרסים חשובים של הפרט. לכך נר-ספת עמדתו שיש להימנע בדרך כלל מבחינת תוקפו של חוק באופן מופשט, בהתייחס למכלול הסמכויות המוקנות מכוחו לרשויות המינהל, ותחת זאת יש להתמקד בבחינת אופן ההפעלה בפועל של סמכויות כאמור, מכוח הדוקטרינה בדבר "בשלות". בשורות הבאות אציע דיון ביקורתי בעיקרי גישתו של הנשיא גרוניס בהקשרים האמורים. הדיון התמציתי המובא כאן רחוק מלספק הערכה מלאה לפסיקתו הענפה של הנשיא במכלול ההיבטים הקשורים למשפט חוקתי ולתרומתו החשובה לפיתוח הסוגיות השונות ולהגנה על זכויות האדם בישראל, והוא נועד

הנשיא אשר גרוניס הטביע חותם ניכר בפסיקתו בתחום המשפט החוקתי. בתקופת כהונתו כשופט בבית המשפט העליון הוא פיתח עמדה שונה מזו שהובילו הנשיאים אהרן ברק ודורית ביניש, ובשנים האחרונות, עם כהונתו כנשיא בית המשפט העליון, דומה גישתו של השופט גרוניס נהפכה או עומדת להפוך לגישה הדומיננטית.

פרופ' ברק מדינה, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים

לפי הנשיא גרוניס, הקביעה מהם האינטרסים החשובים לפרט ומהי המידה שבה יש לאפשר לו לממשם היא עניין שיש להותיר למערכת הפוליטית. לעיתים קשה ליישב את אופן ההכרעה של גרוניס עם גישתו העקרונית האמורה

הנשיא גרוניס תומך בעמדה שבית המשפט מוסמך להחיל ביקורת שיפוטית לשם אכיפת חובתן של רשויות השלטון, ובכללן הכנסת, לכבד זכויות אדם. בלא פחות משבעה מקרים הוא פסק כי הוראות מסוימות בחקיקה בטלות מחמת פגעי עתן בזכויות אדם. בה בעת, לפי גישתו, היקפן של הזכויות החוקתיות מצומצם למדי. הדבר מתבטא בתפיסה

צילום: פלאש 90

לפי גישת גרוניס, תכלית ההגנה על זכויות חוקתיות היא בעיקרה לתקן כשלים בהליך הפוליטי. מליאת הכנסת

פלה – זו שעליה חלה החובה לשרת בצה"ל – היא קבוצת הרוב, וספק רב אם בהסדר הנדון מתקיימים התנאים שהוזכרו. עמדת הרוב בשני פסקי הדין הללו הייתה שאין רלוונטיות לעובדה שהקבוצה המופלה מכוח החוק היא קבוצת הרוב. די בכך שהחוק הנדון מחייב אחדים להקדיש את מיטב שנותיהם להגנת המולדת ואף לסכן לשם כך את חייהם, ופוטר אחרים מחובה זו ללא הצדקה מספקת, כדי לקבוע שמדובר בפגיעה אסורה בזכות החוקתית לשוויון. בשני פסקי הדין הללו נקט השופט גרוניס גישה שונה, שביטאה את תפיסתו העקרונית בדבר זכויות אדם ובדבר תפקידה של הביקורת השיפוטית. לשיטתו, יש להימנע מהחלת ביקורת שיפוטית במקרים כמו זה הנדון, שבהם החוק הוא פרי של פשרה חברתית. הפשרה נעשתה בין קבוצת הרוב, שאלה הנמנים עמה משרתים בצבא, לבין קבוצת המיעוט, שחבריה אינם מתגייסים לצבא ההגנה לישראל... יש ליתן לכך משקל

להצביע רק על כמה מתפיסות היסוד שלו.

א. מהותן של זכויות חוקתיות

נקודת המוצא היא שני פסקי הדין של הנשיא גרוניס בעתירות לביטול החוק שבו נקבע פטור משרות בצה"ל לתלמידי ישיבות, עניין התנועה לאיכות השלטון (2006) ועניין רסלר (2012). כידוע, עתירות אלה עוררו סוגיות סבוכות לא רק מבחינה חברתית-לאומית אלא גם מבחינה משפטית. ההסדר הנדון היה הסדר מפלה, אולם לא ברור שמדובר בפגיעה בזכות החוקתית לשוויון. לפי הגדרה מקובלת, הזכות החוקתית לשוויון אוסרת להתייחס אל בני קבוצה מסוימת בחברה באופן שעלול לבטא מסר פוגעני כלפיהם. הסדר פוגע בזכות לשוויון אם משתמעת ממנו עמדה שבני קבוצה מסוימת נחותים מבחינה מוסרית ואם ההסדר עלול להחריף דעות קדומות עוינות כלפי אנשים בחברה. בהקשר של החוק הנדון, הקבוצה המור

פרישת הנשיא

כנגד הפעלתה של ביקורת שיפוטית על החוק (אפילו נקבל שוויתוריה של קבוצת הרוב עולים על ויתוריה של הקבוצה האחרת) "עניין התנועה לאיכות השל" (טון). בפרשת רסלר סיכם הנשיא את עמדתו באופן כללי יותר: "אין הצדקה להתערבות של בית המשפט הגבוה לצדק... משום שבמקרה דנא עסקינן בהחלטה של הרוב במדינה (על פי הייצוג בכנסת) לקבל חוק הנותן זכות יתר... למיעוט. כאשר מדובר בזכות כא-מור, שאינה כרוכה בפגיעה במנגנונים הדמוקרטיים, בפגיעה ביחידים ככאלה או בפגיעה בקבוצת מיעוט, אין צידוק להפעיל ביקורת שיפוטית".

דברים אלה מבטאים גישה ייחודית לתכליתה של ההגנה על זכויות חוק-תיות. התפיסה הדומיננטית בפסיקה, שנגדה יצא הנשיא גרוניס, היא שזכויות חוק-תיות נועדו להגן על אינטרס-סים חשובים של הפרט. בכל מקרה שנשללת מאדם האפ-שרות לממש אינטרס חשוב או מוגבלת חירותו, מוכרת פגיעה בזכות חוקתית, ה-ט-עונה הצדקה מיוחדת, על פי דרישת המידתיות. לעו-מת זאת, לפי הנשיא גרוניס, הקביעה מהם האינטרסים החשובים לפרט ומהי המידה שבה יש לאפשר לו לממשם הם עניין שיש להותיר למע-

רכת הפוליטית. עמדה זו מבוססת על התפיסה שיש להימנע ככל האפשר מהכרעה של גורם ריכוזי ניטרלי כמו בית המשפט, ולהעדיף תהליך של מיקוח ויצירת עסקאות בין נציגי הציבור, המייצגים את האינטר-סים השונים בחברה, ואשר תוצאתו צפויה ליהנות מתמיכה ציבורית רחבה יותר. תכליתה של החובה לכבד זכויות אדם היא להבטיח כי בהליך הפוליטי יהיה ייצוג של כלל בעלי האינטרסים הרלוונטיים, והמקרים שבהם יש להכיר בפגיעה בזכות חוקתית הם רק אלה שבהם יש חשש שאינטרסים מסוימים שנפגעו לא זכו לייצוג הולם במקו-וממכר הפוליטי. הנשיא יישם גישה זו בשורה ארוכה של מקרים.

כאמור, אין נובעת מכך שלילת הביקורת השיפו-

טית. בהתבסס על גישה זו תמך הנשיא גרוניס במ-קרים מסוימים בהחלת ביקורת שיפוטית על חקיקה ואף בהכרזה על בטלות הוראות חוק. כך היה למשל בפרשת עדאלה (2006), בעניין זכותם של פלסטי-נים תושבי השטחים לתבוע פיצויים בגין פגיעה בהם אגב פעילות מלחמתית; בפרשת פלוני (2010), בעניין זכותם של חשודים בעבירות ביטחון להיות נוכחים בבית המשפט בעת הדיון בעניינם; ובפרשת החטיבה לזכויות האדם (2009) בעניין הקמת בית סוהר בניהול פרטי. במקרים אלה האינטרסים ש-פגעו לא זכו לייצוג של ממש בהליך הפוליטי, ובלתי מנמעת הייתה הערכה ביקורתית של בית המשפט על ההסדרים שנקבעו.

בה בעת, במקרים אחרים קשה ליישב את אופן ההכרעה של הנשיא גרוניס עם גישתו העקרונית האמורה. מדובר בשני סוגים של מקרים: מן הצד האחד, לעיתים הצטרף הנשיא להכרה בכך שמעשה שלטוני פוגע בזכויות חוק-תיות אף שהאינטרסים ש-פגעו זכו לייצוג הולם במע-רת הפוליטית. כך היה למשל בפרשת יקותיאלי (2010), בעניין בטלות ההוראות בחר-קי התקציב שלפיהן הוענקה גמלת הבטחת הכנסה לתל-מידי ישיבה (אך לא לתלמי-

דים במוסדות להשכלה גבוהה), ובפרשת חוף עזה (2005), אשר להוראות מסוימות בדבר הסדרי הפי-צוי למפונים במסגרת תוכנית ההתנתקות. מן הצד האחר, וזה בעיניי קושי ממשי, לא אחת בחר הנשיא להכיר בכך שלמחוקק נתון מרחב תמרון גדול - ול-פיכך פסק שהחקיקה אינה פוגעת בזכויות חוקתיות או שהפגיעה היא כדן - אף שהאינטרסים שנפגעו לא זכו לייצוג הולם בהליך הפוליטי. אציין בהקשר זה שתי פרשיות עיקריות שכל אחת מהן נדונה פעמיים: האחת, העתירות בעניין חוק האזרחות והכניסה ל-ישראל (הוראת שעה), שבהן הוביל הנשיא את עמדת הרוב כי אין פגם באיסור הגורף לאפשר לפלסטינים ותושבי השטחים להיכנס לישראל ולהתאזרח בה, אף

במקרים מסוימים הצטרף הנשיא להכרה בכך שמעשה שלטוני פוגע בזכויות חוקתיות אף שהאינטרסים שנפגעו זכו לייצוג הולם במערכת הפוליטית. מן הצד האחר, לא אחת בחר הנשיא להכיר בכך שלמחוקק נתון מרחב תמרון גדול אף שהאינטרסים שנפגעו לא זכו לייצוג הולם בהליך הפוליטי

בג"ץ המסתננים 2: עדיף נשק קונבנציונלי

הכרזה על בטלותו של חוק אינה מעשה של מה בכך. בעתירות חוקתיות מוטל על בית המשפט לנהוג בריסון, זהירות ואיפוק מיוחדים, פן ימיר הוא את שיקול דעתו שלו בזה של המחוקק. אל לו לבית המשפט להציב עצמו בנעלי המחוקק, ולקבוע הלכה למעשה, במקום המחוקק, את ההסדר החקיקתי הראוי. אכן, אין ספק כי לביקורת השיפוטית תפקיד חשוב בהגנה על זכויות האדם בישראל. אך בשום אופן אין היא אמורה להוות אמצעי להחלפת שיקול דעתו של המחוקק בזה של בית המשפט... במקרה דנא על בית המשפט לנקוט זהירות כפולה ומכופלת, שהרי לא ניתן להתעלם מכך שרק לפני שנה התערבנו ב"גלגול הקודם" של החוק שמיועד היה להתמודד עם תופעת המסתננים... מדוע לעשות שימוש בנשק בלתי קונבנציונלי - ביטולה של הוראת חוק - שעה שניתן לעשות שימוש בנשק קונבנציונלי - פירוש של החוק - ולהגיע למעשה בדרך זו לאותה תוצאה?!

בג"ץ 7385/13 איתן נ' ממשלת ישראל

תגורר ביישובים קהילתיים. קביעה בחוק או מכוח חוק, שרשות שלטונית מסוימת רשאית לפגוע בזכויות אדם היא לרוב מהלך מקדים לפגיעה בזכויות אדם, הנגרמת מכוח הפעלת הסמכות האמורה. מקרה טיפוסי הוא הקביעה בחוק שתנאי למימוש אינטרס מוגן כלשהו הוא קבלת היתר או רישיון לפעולה על-ידי גוף שלטוני (למשל, הדרישה לקבלת רישיון להפגין). השאלה היא באילו נסיבות יש להכיר בכך שעצם הענקת הסמכות לפגוע בזכויות היא פגיעה בזכויות אדם. הספקות בהקשר זה נובעים מכך שהענקת הסמכות לפגוע בזכויות

אם בן זוגם או ילדיהם הם אזרחי ישראל ותושביה (עניין עדאלה (2006) ועניין גלאון (2012)); והשנייה, העתירות בעניין כליאת מבקשי המקלט, שם הסכים הנשיא להכרעה בדבר בטלות החקיקה בעתירה הראשונה (עניין אדם (2013)), אך נמנה עם עמדת המי-עוט שסברה שאין פגם בחלק העיקרי של הנוסח המ-תוקן של החוק, בעתירה השנייה בנושא (עניין איתן (2014)). כאמור, הנשיא ביסס את עמדתו במקרים אלה על הכרה בשיקול דעת רחב של המחוקק לק-בוע כיצד ראוי להסדיר את הסוגיות שנדונו בהם, בלא לייחס משקל לכך שבמקרים אלה אין המדובר כלל ב"פשרה חברתית", לה שותפים גם מי שהאינטרסים שלהם נפגעים כתוצאה מן ההסדרים שנקבעו.

מעבר לכך, הצדקתה של העמדה העקרונית של הנשיא גרוניס בדבר מהותן של זכויות חוקתיות אינה מובנת מאליה. זכויות אדם הן בראש ובראש-נה ביטוי לתפיסה מוסרית של המגבלות המוטלות על המערכת הפוליטית. החלטות שלטוניות, ובכלל זה חוקים, הן לגיטימיות רק אם הן זוכות ל"הכשר דמוקרטית". הכשר זה מבוסס לא רק על מרכיב הליכי, שבו הלגיטימציה להכרעה שלטונית כלשהי נובעת מכך שהתקבלה על ידי רוב מקרב נציגי הציבור, אלא גם על מרכיבים של הכשר חברתי והכשר מוסרי. ההסתמכות המוחלטת על ההליך הפוליטי אינה מספיקה בהקשר זה. גם הסדרים שמשקפים "פשרה חברתית" אינם פטורים מן החובה לכבד זכויות אדם, מה גם שתדיר הפשרות שבהן מדובר אינן מת-חשבות במכלול האינטרסים הרלוונטיים.

ב. דרישת הבטלות: תחייתן של הדרישה לזכות עמידה ושל דוקטרינת אי-שפיטות

היבט מרכזי אחר שבו תרם הנשיא גרוניס לשינוי הגישה שנהגה בפסיקה הוא פיתוחה של הדוקטרינה בדבר "בטלות". הדרישה לזכות עמידה ודוקטרינת אי-השפיטות, שנזנחו באופן כמעט מוחלט לפני כ-30 שנה, חוזרות כעת לקדמת הבמה בלא שהדבר מוצהר במפורש, מכוח יישומה של הדרישה החד-שה ל"בטלות". הנשיא גרוניס תרם תרומה מכרעת לפיתוחה ולהתבססותה של דוקטרינה זו, בין היתר בפסק הדין שלו בעניין סבח (2014), שבו הוביל את דעת הרוב שדחתה מכוחה את העתירה בעניין ההסמכה בחוק להפעיל ועדות קבלה למבקשים לה-

פרישת הנשיא

אינה פוגעת עדיין, לפחות לא בהכרח ולא באופן ישיר, בחירותו של הפרט, והשאלה היא אם חרף כך שהפגיעה אינה ודאית עדיין יש להכיר בה כפגיעה בזכויות אדם. עד לאחרונה מקובלת הייתה בהקשר זה גישה מרחיבה. הוכרה פגיעה בזכות בכל מקרה שבו יש אפשרות סבירה לכך שעקב ההסמכה לפעול ייפגעו אינטרסים מוגנים. אולם, בשנים האחרונות מסתמן שינוי, מכוח ההחלה של הדוקטרינה בדבר "בשלות", שעיקרה קביעת העיתוי המתאים לביקורת השיפוטית. לפי גישה זו, שהנשיא גרוניס נמנה עם מוביליה, יש להימנע מהחלת ביקורת שיפוטית בטרם התברר מהו האופן שבו מוחלת הסמכות שנִקבעה בחוק, כדי למנוע דיון שהוא תיאורטי בעיקרו או דיון שאינו מבוסס על תשתית עובדתית נאותה.

אף שלהלכה מדובר רק בקביעת העיתוי המתאים להכרעה השיפוטית, בפועל זהו גם עניין של תוכן ההכרעה. זוהי בחירה בין תפיסה שבה בית המשפט מכיר בחופש פעולה נרחב של הרשויות הפוליטיות ומס־תפק בבחינה לאחר מעשה אם אופן הפעולה שנבחר מתיישב עם החובה לכבד זכויות, ובין עמדה שלפיה אמור בית המשפט להיות שותף פעיל בהתוויה של דרכי הפעולה המותרות. זוהי

בחירה בין גישה המסתפקת בבחינה של דרך הפעולה בפועל של רשויות השלטון, ולפיכך מזהה פגיעה בזכות חוקתית רק בהתבסס על מעשה של רשות מינהלית אשר שולל באופן ישיר את חופש הפעולה של הפרט, ובין גישה המכירה גם בהשפעה החינוכית של המשפט ובהשלכות העקיפות של קביעה בחוק שרשות מינהלית רשאית להגביל חירויות מסוימות על עיצוב תפיסות הציבור. אופן היישום של דרישת הבשלות בפסיקה בשנים האחרונות מבטא תפיסה מצמצמת של תפקיד הביקורת השיפוטית.

ספק אם הגישה החדשה היא מוצדקת. במקרים רבים עצם הענקת סמכות בחוק לפגוע בזכויות אדם

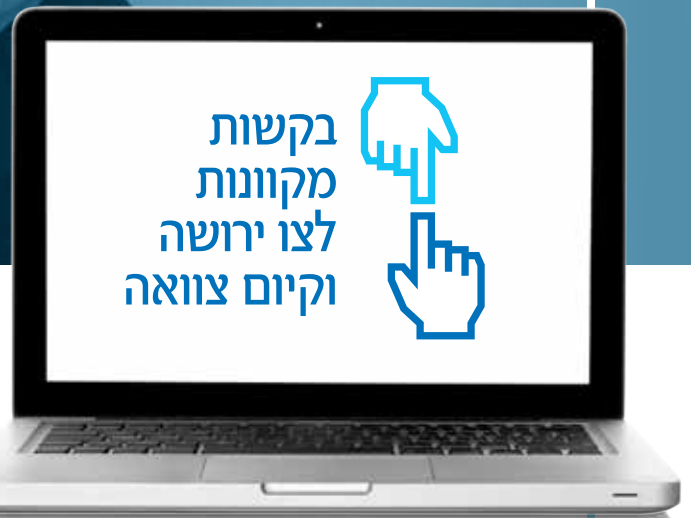
פוגע בזכויות. אין מדובר רק בחשש מפני "השפעה מצננת" של ההסמכה שנקבעה בחוק, כלומר החשש שאנשים יימנעו מלממש את חירויותיהם מחשש שהדבר אסור על פי החוק, באופן שייתר את הצורך להפעיל את הסמכות שבחוק וימנע ביקורת שיפוטית על תקפותה של הפעלת הסמכות. החשש העיקרי הוא שהיתר לפגוע באנשים בגין מימוש חירויות מסוימות מבטא הפרה של החובה לכבד זכויות אדם. למשל, היתר בחוק לפגוע באנשים מסוימים מחמת השתייכותם לקבוצה חברתית מובהקת (או להעדיף בני קבוצה כאמור) הוא פגיעה בזכויותיהם אף אם הסמכות הנדונה אינה מופעלת, משום שההיתר עצמו מבטא את עמדת המחוקק כי אפשר להצדיק

התייחסות אל בני הקבוצה כאל מי שאינם שווים לאחרים. כך גם ההכרה, הנובעת מחוק ועדות הקבלה, שאי־פשר לשמר "מרקם חברתי־תרבותי" מסוים ביישוב באופן המבטא תפיסה עקרונית המתירה הפרדה בין קהילות בישראל. באופן דומה, הקביעה שאפשר לשלול תקצוב מגוף שמאפשר ביטויים מסוימים (כפי שנִקבע בסעיף 33 לחוק יסודות התקציב) מבטאת עוינות של המחוקק כלפי ביטויים מסוימים, וצריכה להיחשב היא עצמה לפגיעה בחופש

הביטוי, חרף אי הוודאות אם ובאילו נסיבות תופעל הסמכות הקבועה בחוק. יתר על כן, במקרים רבים הכרחית הנחיה שיפוטית מראש אשר להיקף המותר של הפעלת סמכות מסוימת. הפגיעה בזכויות עלולה להיות בלתי הפיכה. לבסוף, אופן היישום של דוקטרינת הבשלות עלול להשפיע גם על הכנסת. ההימנעות מקביעה שיפוטית שבעצם הענקת הסמכות יש משום פגיעה בזכות חוקתית, הטעונה כשלעצמה הצדקה, עלולה להוביל גם את הכנסת למסקנה שהיא יוצאת ידי חובתה לכבד זכויות אדם בקביעה של הסדרים המותירים בידי הרשות המינהלית שיקול דעת רחב אם וכיצד לפגוע בזכויות אדם.

הדרישה לזכות עמידה ודוקטרינת אי־השפיטות, שנזנחו באופן כמעט מוחלט לפני כ־30 שנה, חוזרות כעת לקדמת הבמה בלא שהדבר מוצהר במפורש, מכוח יישומה של הדרישה החדשה ל"בשלות". הנשיא גרוניס תרם תרומה מכרעת לפיתוחה ולביסוסה של דוקטרינה זו

על כאב הלב אנחנו לא יכולים להקל על כאב הראש - כן

בקשות
מקוננות
לצו ירושה
וקיום צוואה

יקירכם נפטר?

האפוטרופוס הכללי מבקש להקל עליכם ומאפשר לכם להגיש בקשה לצו קיום צוואה או לצו ירושה במערכת ממוחשבת, בקלות וביעילות.

הגשת הבקשה באמצעות המערכת המקוונת

- תאפשר להגיש את הבקשה בכל שעה ללא צורך להגיע למשרדי רשם הירושה
- תקצר את זמני הטיפול בבקשה
- תאפשר מעקב אחר שלבי הטיפול בהליך עד לקבלת הצו
- תאפשר תשלום אגרה באמצעות האינטרנט

משרד המשפטים
האפוטרופוס הכללי

להגשת בקשה מקוונת היכנסו לאתר
www.apac.justice.gov.il

ממשל זמין
gov
www.gov.il

סיכום

היבטים רבים בפסיקתו של הנשיא גרוניס בתחום המשפטי החוקתי מבטאים צמצום של ההגדרה הרחבה שאומצה בפסיקת בית המשפט העליון ביחס למקרים שבהם מוכרת פגיעה בזכויות אדם ולפיכך מוחלטת ביקורת שיפוטית. הביקורת על הגישה המרחיבה מושתתת לעניות דעתי על טעמים טובים, שנובעים בעיקר מאפיון תכליתה של קביעת חובה משפטית-חוקתית לכבד זכויות אדם. בה בעת

אני סבור שהגישה החלופית שקידם הנשיא גרוניס, הן בהיקפה והן בטעמיה, היא צרה מדי, שכן היא מעוררת קשיים לא מבוטלים. ייתכן שהדרך העדיפה היא דרך ביניים, שיוצרת זיקה הדוקה יותר בין זכויות חוקתיות ובין תוכנם של אילוצים מוסריים שלהם צריכות להיות כפופות רשויות השלטון השונות.

אף שמדובר רק בקביעת העיתוי המתאים להכרעה השיפוטית, בפועל זהו גם עניין של תוכן ההכרעה. היתר בחוק לפגוע באנשים מסוימים מחמת השתייכותם לקבוצה חברתית מובהקת הוא פגיעה בזכויותיהם אף אם הסמכות הנדונה אינה מופעלת

קשה להצדיק עמדה שכזאת. הכרחי להכיר בכך שהענקת הסמכות לפגוע בזכויות היא עצמה פגיעה בזכות חוקתית הטעונה הצדקה מיוחדת וכפופה לביקורת שיפוטית. בית המשפט אינו נדרש בהכרח להכריע שהענקת הסמכות היא פגיעה אסורה בזכויות. לרוב אפשר להסתפק בתיחום האופן המותר של הפעלת הסמכות שנקבעה בחוק, מכוח פרשנות החוק או מכוח פרשנות חוקתית, שמתווה את המקרים שבהם הפגיעה

בזכות היסוד היא כדין. לקביעה זו חשיבות רבה אף אם אין נלווית לה הכרעה ביחס לתוקפו של ההסדר הנדון, משום שהיא מתווה את הדיון הציבורי והפרי-למנטרי בנושא, ובעיקר עשויה לסייע לגורמים המוסמכים להפעיל את שיקול דעתם.

אשר גרוניס

נאמן למקור

איחוד משפחות: גלגל שלא יהיה אפשר להחזיר לאחור

היחס בין התועלת החברתית לבין הנזק צריך להיבחן אף בהנחה של טעות מצידו של זה הפוסל את החוק לעומת טעות מצידו של זה המחזיק בדעה שהחוק עומד במבחן החוקתי. פסילתו של החוק תביא לכך שאלפי פלסטינים ייכנסו לארץ בעקבות נישואיהם לאזרחי ישראל. אם יתברר בעתיד כי אלה הדוגלים בפסילתו של החוק טעו בהערכה נמוכה של הסיכון, לא ניתן יהיה להחזיר את הגלגל לאחור... אף אחד מן השופטים האוחזים בדעה כי יש לפסול את החוק, בין בהליך הקודם ובין בהליך דנא, לא הביא דוגמה או תקדים ממדינה אחרת לסיטואציה דומה של פסילת חוק. ישראל נמצאת במאבק נמשך, זה עשרות שנים מול מדינות וארגונים שחורשים את רעתה. אף אם מעמדם של תושבי הרשות הפלסטינית אינו זהה למעמד של נתיני אויב, הרי דומה הוא יותר למעמד כזה מאשר למעמד של נתיני מדינה ידידותית. עד כמה שידוע לי אין ולו מקרה אחד בעולם בו מדינה התירה כניסה לשטחה של אלפי נתיני אויב, בין למטרת נישואין ובין למטרה אחרת, בעת מלחמה או מאבק מזוין. אין כל סיבה שישראל תהיה חלוצה בתחום זה."

בג"ץ 466/07 ח"כ זהבה גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה